

ծաւալով: Այսպէս վայրկենապէս ընդարձակուելով ջերմութիւն ծծելու պէտք կունենայ, որ եւ կըստանայ գաղի միւս մասէն, որ եւ երկրորդ անգամ կապողի, եւ ամսէին վարի գին՝ խոզովակին ցածը կերելի թեթեւ՝ բայց շատ պարզ նկատելի մէգի (շամանգաղի) տեսքով, տեսակ մի շոգի՝ որի մէջ պայծառ լապտերով կարելի է նկատել հեղուկացած մանր մանր կաթիլներ*):

Ահա այսպէս է Պ. Կայլըտէի արած փորձը, որ՝ ինչպէս որոշ կերելի, աւելի պարզ եւ իրագործելու համար աւելի գիւրին է քան թէ Պ. Պիկտէինը, բայց երկու փորձերն եւս ոչ միայն խիստ հետաքննական են, բայց եւ ուսումնական կէտէն նայելով՝ կապացուցանեն գտած ընդհանուր օրէնքը, եւ կըրցուցնեն թէ նոյն իսկ մնայուն գազերը, որ մինչեւ վերջի օրերս միմիայն բացառութիւն կկազմէին՝ նոքա եւս ենթարկուեցան մարմինների՝ երեք վիճակին

էլ փոխուելու ընդհանուր օրէնքին: Դեռ եւս յայտնի չէ եւ այն, թէ այս փորձերէն ի՞նչ նիւթապէս օգտակար հետեւանքներ պիտի ելնեն ի Ժամանակին:

Կըմնայ այժմ՝ քանի մի խօսք ասել, թէ այս երկու մրցողներէն ո՞րը — Պ. Կայլըտէն թէ Պ. Պիկտէն — յառաջ իրագործեց այս երեւելի փորձը, հեղուկացնելու մնայուն գազերը: Այս առաջնութիւնը աներկբայապէս կվերաբերի Պ. Կայլըտէին, վասն զի նա արդէն Դեկտեմբերի երեքին (ըստ նոր Տոմարի) կնքուած նամակով Գիտութեանց ձեմարանին ազդարարած է իւր ստացած այս հետեւանքի մասին, մինչդեռ Պ. Պիկտէի փորձին յաջողութեան լուրը եւ գործիքի նկարագիրը միայն Դեկտեմբերի 22ին Փարիզ հասան:

(L'Illustration Journal Universel **)

Թարգ. ՄՏԵՓԱՆՈՍ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆՏ.

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՄՈՎԱՆՍԻ Ի ՆԵՂՈՍԻ.

(Ի ՎԵՐԿԻՆԻ ԷՒՐԿԵ)

- « Օխորդ չըքնաղ են, ո՞քորք, ալեք ընդ ելս արեգին.
- « Եկայք, հանգչի անդանօր հընձող յիւրումն ի խղիւն,
- « Յարդ եզըր գետոյն ի մենութեան կայ:

(*) Ցայս վայր յիշուած եւ նկարագրուած գործիքներու պատկերները այս անգամ չկարողացանք շուտով պատրաստել տալ եւ յօդուածոյս հետ տալ:

(**) Թ. 1821 — 2 ի ներկայ 1878 ամիս:

« Հաղիւ ուրեմն անորոշ հընչն շքունչք ի Մեմփիս,

« Եւ զբօռանաց մեր այսօր ի վարսագեղ աստ մայրիս

« Բայց յարշալուսոյ չեք այլ ոք վրկայ:

« Պըճ'նի պալատ իմոյ հօր ի գեղարուեստ մեհեանդ:

« Բայց ծաղկաւէտ այս ափունք դիւթն զաչս մանաւանդ

« Քան ձոյլ զաւազանն ոսկի և պորփիւր:

« Օղապարաց դայլայլիկ նուազ է ինձ սիրելի՝

« Քան զհալուէից բոյր անոյշ որ յապարանսն ծրխի՝

« Քազցր է յաւէտ սիւզ, մեղմեալ ի զեփիւռ:

« Եկայք, նընջն ջրոյն ոլորտք, երկինք ծրփան յօդ հեղիկ,

« Յայդ մացառաց ի վերայ զկամարսդ արկէք դեղեցիկ,

« Փողփողիլ ներքնոցն երկնագոյն դիմաց:

« Եռէք ի բաց զայս պսակս և ըզըզարշ ալէծփին:

« Եւ ինձ այսօր գոլ կըցորդ խաղուց ձերոց իղձք յուղին

« Իգոգ վէտիվէտ կարկաջ մըկանանց:

« Օ՛ն փութացուք . . . այլ արդեօք ընդ այդոյն մէզ թանձրութեան

« Օ՛խնչ տեսնեմ. — հայեսջիք ի հորիզոնն ի բացեայն,

« Մի՛ խռովեսջիք, նաժիշտք, ահալից:

« Երմաւենուոյ հինաւուրց իցէ անշուշտ դա ներբուն,

« Յանապատացն ի խորոց ալեօք ձրգեալ կոյս ծովուն

« Գայ հանդիսատես բըրզանց ահեղից:

« Եյլ զինչ ասեմ. յանորոշ իմն ի պատկեր ինձ թըուի,

« Թէ Իզիդայն դա նաւակ, կամ ահատ է հերմէսի

« Վարեալ սըղոխին մեղմիկ ի շընչոց:

« Ո՛չ . . . սա կողով է, բա՛բէ, յոր նըշմարեմ մանուկ զոք,

« Ի հանգըստեան յալիս ջուրց նընջեալ նոյնպէս քաղցր անհօդ

« Հանգոյն թէ խաղաղ նընջէ մօրն ի ծոց:

« Ի նինջ զընի. ի հեռուստ ընդ տես ծրփին անկողնոյն

« Օհտ ձիւնաթոյր աղաւնոյ կարծի սահուն լինել բոյն

« Եհաղին գետոյն կոհակացն ի խաղ:

« Ի մանկական իւր նիրհման թափառ յաճի հողմափար,

« Տարութերեն ջուրք զորրանն, և ամեհի անդունդք յաբ

« Մինչ ի քուն լինի՝ որորեն զղազաղ:

«Օգարթեաւ ահա . . . ո՛վ Մեմփեայ ազնիւ կուսան, փութասջիք»
 «Աղաղակէ . . . ո՛ք մայր այսպէս զորդեակն իւր ելիք»
 «Մահաբեր ի ծոց ալէծուփ տարեր»
 «Թափէ զծրդիս յօգն անձին, զնովաւ կոհակք մռնչն»
 «Բարէ մահուն իւր հանդէպ նրմա չիք այլ ապաւէն»
 «Քան զեղեղնահալստ որորան յերեր»

«Օ՛ն փրկութիւն . . . դա անշուշտ յԽրայելին է որդւոց»
 «Օնոսա հայր իմ ի մահու դատապարտեաց խաւար ծոց»
 «Հալածէ այսպէս զանմեղս համօրէն»
 «Ո՛վ հէզ մանկիկ. զալարին ընդ նորին բաղդ իմ աղիք»
 «Ասմիմ իմայր զոլ նրմա. ինե գտցէ կեանս այժմիկ»
 «Թէեւ ոչ զարեւ ծննդեամբ առ յինէն» :

Օայս բարբառէր Խիլաս, յոյս արքային մեծազօր,
 Մինչ իւր նաժիշտք անբստղիւտ՝ հեղիկ ճեմոցն պարաւոր
 Տակաւին յեղերս Նեղոսի գային:

Եւ զեղաւորն այն խմբեակ, զորով ի գեղ զանցանէր
 Դուստր արքային, զոսկեթելն մինչ քօղ ի բաց արկանէր՝
 Սարձէր ըզնա գոլ պարիկ ծովային:

Ընդ հեղասահ իւր ոտիւք հեծնն ահա մրկանուէր,

Եւ ի զիմէն յերկիւղի դէպ յողբաղինն առ մանուկ

Առաջնորդ նրմա լինի զթութիւն:

Ըզկողովոյն բուռն եհար . . . քաղցր ընդ բեռամբ պանծացեալ

Ի շնորհագեղ իւր ճակատ զայն առաջինն միացեալ

Դնի՛ նդ պատկառանս զոռոգ սիգութիւն:

Ընդ փոթ զալիս հերձուցեալ ջաղիւէ հանդէպ զեղեղնուտ,

Քայլս հանդարտ վերբերէ յեղբր տամուկ աւազուտ

Օ՛ ի ջրոց շոպեալն զապիկար մանկիկ:

Առաւանս համբուն շար ընդ շար ըզնորածնաւն ի կայտիւ

Ժըպիտ սիրոյ ընծայեալ աչաց նորին միշտ յակճիւ

Յայտսն զրոշմէն ըզհամբոյր զողտրիկ:

Ընթաւ և զու, որ հեռուստ իվարանման ահաղին

Ըզբաղդ որդւոյդ զիտէիւր որում հըսկէ յար երկին,

Փութա զիմէլ այսր իբրեւ զօք օտար:

Մի՛ ինչ խիթար թէ զՄովսէս բազկացդ ի մէջ զըզուիցես,
Ոչ ծանիցէ յարտասուեացդ և զորովոյդ որ ըզքեզ .
Վանզի Իփիաս տակաւին չէ մայր:

Եւ այն ինչ կոյսն երջանիկ ի քայլ խըրոխտ սիգածնմ
Ջայն եղկելին ըզմանուկ ածէր առ հայրն իւր զըժխնմ
Ջհամակ թաթաւեալն յարտօսր մայրական,
Թեւաքօղեալ սուրբ հրեշտակք յիրկնից խորանս աստղաւոր
Յերեքսրբեան ի նուազս հանդէպ էին պարաւոր
Երդէին ի քնար յաւիտենական:

«Մի՛ ևս հեծեր դու, Յակովբ, յօտար երկրիդ վտարանդի,
«Մի զարտասուս քո խառնել տըղմին յալիս Նեղոսի.
«Յորդանան զեւր հուն քեզ յուղի բացցէ:
«Պայ մերձենայ տակաւ օրն, յոր ի հովիտս Լեւտեաց
«Վեսնմ տեսցէ զչու ազգին, զոր ընդ երկար աստ զերեաց՝
«Թէ և թշնամին նրմա խուլթս արկցէ:

«Ի կերպարանս հէգ մանկան լըքեալ արկեալ յալիս ջուրց,
«Պա Սինային է ընտրեալ, վրէժ լուծանել հինաւուրց,
«Ջոր ի յորձանաց փըրկեաց կոյս տըկար:
«Մահկանացուք յաւակնեալ, յաւիտենին ուրացող
«Ի ծունր անկայք. զի որրանդ Իսրայելն է փըրկող.
«Փըրկեսցէ՛ մանուկն համօրէն զաշխարհ»:

Թարգմ. ի Գաղղիականէ ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆՑ.

ՄԻ ՄՕՐ ՄԲՄՈՒՆՁ

ՄԱՆԿԱՆ ՕՐՐՈՐՈՅԻ ՎԵՐԱՑ.

Քնացիր բունդ անոյշ հոգւոյս իմ հատոր,
Քրտնաձոր քնքուշ այսէդ ծորեն մի շնորհ,
Ես կտեսնեմ զայն յուսով
Ապագային փառաւոր:

Ջարգացիր հասակիդ հետ, հոգւոյս իմ հատոր,
Ուշ ու միտք եւ զօրութիւն առ քեզ նոր ի նոր,
Ազգիդ լինիս դու պարծանք
Այս է քո մօր մեծ բաղձանք.

Երբ մեծնաս, իմաստնանաս, հոգւոյս իմ հատոր,
Փորձ առնես դժբախտ ցաւոց կամ փառաց բոլոր՝
Քոյ հայրենեաց մի մոռանար
Թէ վշտերով դու սնար:

Երբ զարթնուս յառաւօտուն, հոգւոյս իմ հատոր,
Եւ տեսնես արեւու լոյս ցոլած թոր ի թոր,
Աւերք սիւնին քոյ հանդէպ,
Զոր թշնամւոյն սուր մեզ ետ:

Թէ յիշես եւ մտածես, հոգւոյս իմ հատոր,
Վրէժխնդիր աւերածոյն կրել քեզ սիրտ նոր,
Կասեմ յայնժամ հայրենեաց
Քեզ զիւցազին եմ ծնած: